

ἀπλῶς κούφιο, ὑποκριτικό, λαϊκιστικό καί εἰσαγγελικό. Εἶναι προπάντων ψεύτικο, ἀφοῦ δέν εἶναι δά καί λίγοι οἱ διανοούμενοι πού παίζουν τό παιχνίδι τοῦ δημοκρατικοῦ διαλόγου μέ τούς ἐνημερωτές τοῦ λαοῦ – ὅποτε θά μπορούσε ἴσως κανεῖς νά πεῖ στούς ἐρωτῶντες: «Μή φτύνετε κόντρα στόν ἄνεμο! Γιατί ἐσεῖς εἶστε οἱ διανοούμενοι».

Carpe diem

Ὅ,τι δέν πουλάει δέν ζεῖ...

ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ σέ χρυσόχαρτο. Φωτογενεῖς βρομόμυγες στό μεταμοντέρνο φαγοπότι. Κνιτογιάπηδες καί νεορήτορες τῆς ἀρπαχτῆς «ἐπανάστασης», πίθηκοι τῆς «ἀπομυθοποίησης» καί τῆς «ἀνατροπῆς» – μόνο τόν ἑαυτό τους ἀνατρέπουν κάνοντας κωλοτοῦμπες μπροστά στό Ἴαφεντικό τους: Παρωδοί παρωδῶν, τζουτζέδες τοῦ Μεγάλου Κοινοῦ, δέν καταλαβαίνουν τί σοῖ ψώνιο εἶναι νά μιλάει κανεῖς ἰδίους ἀναλώμασι – νά πληρώνει γι' αὐτά πού γράφει. Αὐτό τό λένε «μιζέρια», ἐνῶ τή δική τους μιζέρια τή λένε «ἐπιτυχία».

«Ὅ,τι δέν πουλάει δέν ζεῖ...» Πράγματι! ἡ ζωή κυλάει ἀπ' τά μπατζάκια σας καί τά σάλια σας εἶναι «ὄ ἀφρότερος ἀφρός» τῶν ἡμερῶν. Τῶν ἡμερῶν σας. Ἄν εἶστε ἡ ἐλπίδα, ζήτω ἡ ἀπελπισία, ἄν εἶστε ἡ ἐλευθερία, κάτω ἡ ἐλευθερία – ἄν εἶστε ἡ ζωή, ζήτω ὁ θάνατος.

... καί ἡ ποίηση ὡς ἀντίσταση

...εἶσαι ἡ φωτιά πού ἐτοιμάζει ἡ ἀπελπισία

ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ, 1957

ΟΠΟΙΟΣ ΑΠΟΠΕΙΡΑΘΕΙ ΣΗΜΕΡΑ νά παρεμβάλει τά ἐρωτήματά του ἢ τίς ἐνστάσεις του στή «φιλοσοφία» τοῦ κέρδους ἢ ὅποια κυριαρχεῖ ὑπό τή μορφή τῆς ἀπαστράπτουσας τιποτολογίας τῶν ἡμερῶν, θά εἰσπράξει, τό ὀλιγότερο, τόν χαρακτηρισμό τοῦ ἄκυρου καί ἄκαιρου σχολιαστή ἢ τοῦ ξεπερασμένου παλαιομαρξιστῆ.

Μέσα σ' αὐτό τό κλίμα σκέπτομαι κάποτε πώς κάποια πράγματα ἔχουν ὄντως παλιώσει, ὅσο κι ἂν ἡ ἀγάπη μας γιά τά «παλιά» εἶναι ἴσως τό μόνο πλεόν μέτρο τῆς ἀντοχῆς μας σέ μιά πληθωριστική πίεση πού κατατείνει στήν πολιτική ἄπνοια, τήν πνευματική ὀξείδωση καί τήν ἱστορική ἀμνησία.

Δέν ἔχω καμία ὄρεξη νά ὑπερασπιστῶ ἐδῶ τίς γνωστές ἀγκυλώσεις τῆς ἀριστερᾶς· δέν τίς υἰοθέτησα ἄλλωστε οὔτε κἀν τήν ὥρα τῆς δόξας τους. Ἄλλά ὅταν βλέπω τώρα τά ἀναρριχητικά καί τά παράσιτα ἐνός ὄψιμου κερδαλέου ἀντικομμουνισμοῦ, «νοσταλγῶ», πράγματι, δηλαδή τιμῶ καί προσκυνῶ τήν ὀρθια στάση τῆς δρυός πού κάποτε πετροβολοῦσα.

Τό ξέρω πώς τέτοιες δηλώσεις σέ κατατάσσουν στούς «νοσταλγούς». Καί λοιπόν; Τό ἀντικείμενο κάθε νοσταλγίας ἔχει τή δική του πραγματικότητα καί τό δικό του δίκιο. Μπορεῖ νά «πάλιωσε», λ.χ., ὁ νεαρός ἐκεῖνος ποιητής τῆς δεκαετίας τοῦ '60 ὁ ὅποιος εἶχε τήν –ὄχι μόνο ποιητική– τόλμη, σέ πείσμα κάθε ἀντιαμερικανισμοῦ ἀπό τή μιά καί κάθε ἀντικομμουνισμοῦ ἀπό τήν ἄλλη, νά σαβανώσει μέσα στόν ἴδιο στίχο τή Μέριλυν Μουρόε καί τόν Μπελογιάννη, μπορεῖ νά «πάλιωσε», λέω, ἐκεῖνος ὁ ποιητής ἀλλά πρόλαβε ν' ἀφήσει τό ἴχνος τῆς γενιᾶς του, τήν ἰσχύουσα ἀπάντησή του ἐνάντια στό πρόπλασμα τοῦ σημερινοῦ γιάπτη – τοῦ θύματος καί μεταπράτη μιᾶς εἰκονικῆς ζωῆς:

νεαρέ ἐμποράκο βλάκα

αὔριο θά πεθάνεις γιά μιάν ἐνεση

πού θά τιμᾶται μέ τή ζωή σου.

«Παλιές εἰδήσεις» χαρακτήριζε ὁ Θωμᾶς Γκόρπας τά ποιήματά του ἐννοώντας ἴσως αὐτό τό αἰεὶ ἐρχόμενο στοιχεῖο τῆς ποίησης, τήν πρωθύστερη ἀπάντησή της στόν θάνατο – ἐκεῖνο τό «παρά ταῦτα» πού ἐπικαλέστηκε πρόσφατα καί ὁ Μάριος Μαρκίδης.

Ἄν κάποιοι στίχοι, λοιπόν, μᾶς ξαναφέρνουν τίς «παλιές εἰδήσεις» τῆς ψυχῆς, οἱ τρέχουσες εἰδήσεις μᾶς ξαναφέρνουν στά παλιά μας καταφύγια. Ὁ τρόμος τῆς 11ης Σεπτεμβρίου ἦρθε νά μουδιάσει, νά αἰχμαλωτίσει,

νά πάρει δημηρο τή σκέψη μας. «Τίποτα δέν (θά) εἶναι πλέον ὅπως πρίν», σάλπιζε ἡ κυρίαρχη εἶδηση, μεταξὺ ἀπειλῆς καί θριαμβολογίας.

Παρά ταῦτα. Ἡ 11η Σεπτεμβρίου δέν ἀναιρεῖ τίς «παλιές εἰδήσεις», ἀναιρεῖ μόνο τό μακάριο ἐκεῖνο γιάπικο ἰδεολόγημα περί τοῦ «τέλους» τῆς ἱστορίας. Ξέρω, βέβαια, πῶς στίς πολιτικές κόντρες τῶν ἡμερῶν ἡ ποίηση εἶναι ἐκ τῶν προτέρων χαμένη. Διότι τό νά πετᾶς ἀντί ἄλλου ἐπιχειρήματος ἓνα στίχο στά μοῦτρα τοῦ ἀντιπάλου σου δέν εἶναι «πολιτικῶς ὀρθόν» στήν ἐποχή μας.

Ποτέ δέν ἦταν. Ἄλλά κάποτε συνηθίζοταν, καί τοῦτο σήμαινε κάτι – σήμαινε κάτι γιά τή ζωή, ὄχι γιά τήν ποίηση. Ἡ ποίηση ἔτσι κι ἀλλιῶς δέν ἄλλαξε, ὑπῆρξε πάντα ὅ,τι εἶναι καί σήμερα: «παλιές εἰδήσεις». Αὐτό ἀκριβῶς συνιστᾶ τήν οὐσία της καί τήν ἀντίστασή της.

Ἄουσβιτς καί Παλαιστίνη

Ὁ Μάρξ, ὁ Μαϊμονίδης, ὁ Σπινόζα. Ἡ μουσική τοῦ Μέντελσον. Ὁ Σούσης, ὁ συμμαθητής μου, μπᾶκ δεξί στήν παιδική μας ποδοσφαιρική ομάδα. Ὁ Μπεναρόγια, ὁ Ἐλιγιά, ὁ Τσόμσκι. Ἡ φίλη μου Ρακέλ, ἡ φίλη μου Ρεβέκκα. Ὁ Τζούλιο, ὁ Μικαέλ. Οἱ Ἑβραῖοι τοῦ κόσμου, οἱ Ἑβραῖοι τῶν Πατρίδων – οἱ δικοί μου Ἑβραῖοι.

ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ ὁ διάσημος λόγος τοῦ Ἀντόρνο πού ἀποφάνθηκε κάποτε ὅτι «μετά τό Ἄουσβιτς δέν μπορεῖ νά γραφεῖ ποίηση», ἀποτελεῖ κατάχρηση. Ὅχι διότι ἡ ἀγριότητα τῶν ἡμερῶν πού ζοῦμε φαίνεται νά ἀμφισβητεῖ τήν ἱστορική «μοναδικότητα» τῆς ἑβραϊκῆς ὀδύνης καί νά ἀκυρώνει τά πολλαπλῶς κερδαλέα κοπιραῖτ τῶν δακρύων, ἀλλά κυρίως διότι, ἀπό τή σκοπιά μάλιστα πού θά κατέληγε νά δεῖ τό πράγμα καί ὁ ἴδιος ὁ Ἀντόρνο, αὐτό ἀκριβῶς ἦταν πάντοτε ὁ ἐπιδιωκόμενος στόχος κάθε στρατοπεδάρχῃ: ἡ μή δυνατότητα ποίησης, δηλαδή ἡ μή δυνατότητα ἄρνησης τοῦ παγκόσμιου στρατοπέδου – ἐάν βέβαια λέγοντας ποίηση δέν ἐννοοῦμε ἀπλῶς καί μόνο αὐτά τά μαῦρα σημαδάκια πάνω στό χαρτί, ἀλλά ὅ,τι ἐπιμένει ἀκόμη μέσα μας νά λέει «ὄχι».